

VERTAILUSSA: • Debian Linux 3.1 • Fedora Core 4 • Gentoo Linux 2005.1
 • Mandriva PowerPack 2006 • Novell Linux Desktop 9 SP2 • Suse Linux 10 • Ubuntu 5.10

TEKSTI: MATTI P. PULKKINEN

Kulttuurit kohtaavat LINUXISSA

Linuxin rakastettava tai raivostuttava moninaisuus sen kuin kasvaa. Uusia distroja tulee ja vanhat poistuvat. Nyt etsimme parasta peruskäyttäjän työasemadistroa.

Kerrotaan, että Japanissa eli muinoin krysanteemien kasvattaja, joka oli käyttänyt vuosia mahdollisimman kauniiden kukkien kasvattamiseen. Tämän puutarhurin maine kantautui aina hoviin asti, ja keisari päätti tulla katsomaan Japanin kauneimpia krysanteemeja.

Kun puutarhuri kuuli hallitsijan vierailusta, hän katkaisi kaikkien muiden paitsi yhden krysanteemin varret. Kun keisari saapui krysanteemipuutarhaan, hän näki vain yhden kukan, krysanteemeista kauneimman.

Tämä tarina on täydellinen vastakohta sille, missä linuxissa mennään. Kaikki kukat saavat

vapaasti kukkia, mutta toiset ovat epäilemättä paljon kauniimpia kuin toiset. Kaikki kukat eivät myöskään ole monivuotisia. Tämä merkitsee pc:n käyttäjälle valinnan vapautta, mutta järkevä valinnan tekeminen edellyttää tietoa kaikista distroista ja niiden ominaisuuksista.

Tässä linuxin jakeluversioiden vertailussa keskitytään työpöytä-linuxien ominaisuuksien esittelyyn ja arviointiin.

Pois on jätetty selkeät palvelindistrot, kuten Red Hat. Myös kaupalliset distrot, joiden käyttö Suomessa on vähäistä, on raakattu. Näitä ovat amerikkalainen Linspire eli entinen Linux ja japanilainen Turbolinux.

Sitten viime vuoden työpöytädistroista on

poistunut kotimainen LBA-Linux – entinen SOT Linux, koska jakelijan toiminta on loppunut. Myös Sun Java Desktop System on muuttunut distrosta monialustaiseksi käyttöliittymäksi, joka ei sisällä käyttöjärjestelmää. Se ei siis enää ole distro.

Myös nimet muuttuvat. Mandrake on muuttunut Mandrivaksi, ilmeisesti nimeä koskevan tuoteriidan takia. Kaikkien unohtama Taika-Jim -sarjakuvahahmo on alkuperäiseltä nimeltään Mandrake, joka on King Features -syndikaatin hallussa.

Uutena tulokkaana suomalaisten työpöydille on tullut Ubuntu, joka sai MikroPC:n numerossa 9/2005 hyvät arvostukset. Toinen uusi tulokas on Novell Linux Desktop, jonka arvio lehdessä 2/2005 ei ollut mairitteleva.

TYÖPÖYTÄ-LINUXIN ILOT JA SURUT

Linux on paitsi käyttöjärjestelmäydin, myös kulttuurinen fuusio, jossa osapuolina ovat taitavat ohjelmoijat, osaavat käyttäjät ja liiketoiminnasta vastaavat budjettivartijat.

Myös yhteentörmäykset kuuluvat fuusioon: Jos kirjoittimelle ei ole onnistuttu tekemään toimivaa laiteohjainta, ohjelmoija kutsuu kirjoitinta halveksien paperipainoksi. Käyttäjälle sama kirjoitin voi olla iso sijoitus ja ajurin puute este linux-käyttäjäksi ryhtymiselle.

Kehittäjät, joita kutsutaan hieman mystisesti linux-yhteisöksi, ovat kuitenkin hämmästyttävän uutteria paikkaamaan puutteita ja kehittämään uusia ohjelmia. Jousuk kehitys menee täydelliseksi pyörän uudelleen keksimiseksi. Pääosa jakeluvärsiosta käyttää joko Gnome- tai KDE-käyttöliittymää.

Linuxille olisi epäilemättä eduksi, jos graafisia käyttöliittymiä olisi vain yksi, sillä se mikä toimii Gnomessa ei useinkaan toimi KDE:ssä. Se japanilainen puutarhuri, joka edes yrittäisi tappaa toisen, saisi pian puukoniskun selkäänsä uhatun käyttöliittymän kehittäjä- ja käyttäjäyhteisöltä. Yhteisöt ovat vaarallisia vastustajia.

Graafisista käyttöliittymistä yleisempi on Gnome, jota tarjotaan useimmissa distroissa oletuksena. Se vaatii yleisesti ottaen vähemmän koneelta kuin KDE. KDE ei kuitenkaan ole kuolemassa, ja sille tehdään jatkuvasti uusia sovelluksia.

Toinen asia, jossa japanilaisen puutarhurin saksilla olisi töitä, on selain. Joissain KDE -pohjaisista distroista Konqueror on oletusselaimena, Gnome puolestaan tarjoaa Ephyphany-selainta. Internet-palvelujen tarjoajaa tuskin ilahduttaa ajatus siitä, että kaikki pitäisi testata IE:n ja Firefoxin

Windowsin mukavuuksiin tottunut saattaa oudoksua vaikeuksia, joita salaus-, tekijänoikeus- ja patentti-ongelmat tuovat linuxiin. Suosikkifilmiä ei ehkä niin vain katsota.

Ennen linuxin asennusta on järkevää ottaa työaseman tiedot paperille muistiin. Huonolla onnella näyttöohjaimien ja näyttöjen tunnistus ei onnistu automaattisesti.

Mesetystä ilman Microsoftia

MICROSOFT MESSENGERIN PUUTE on haitannut monia linux-käyttäjiä. Nyt linuxiin on saatavissa kaksi toimivaa MSM-toteutusta. KDE-puolelle on saatavissa Kopte. Gnomelle vastaava ohjelma on nimeltään Gaim. Käyttöliittymien rajat eivät enää ole sitovia, ja kumpaankin voi törmätä toisen tontilla.

Testasimme MSM:ää puhtaassa linux-ympäristössä Ubuntun ja Susen välillä.

Sanomenvälitys saatiin toimimaan, mutta esimerkiksi tiedostojen siirrossa on kehittämisen varaa. Yhteydet windowsin käyttäjiin eivät pikaviestin välityksessä tuottaneet ongelmia.

Graafisia hymiöitä suosivalle Gaim antaa enemmän vaihtoehtoja. ■

lisäksi vielä näilläkin.

Toisaalta kilpailu eri ryhmien välillä tekee hyvää linuxille. Linuxin käyttöönotta-

jan pitää vain tietää eri vaihtoehdot ja valita niistä tarpeisiinsa sopiva. Jos on kiireinen eikä halua testata vaihtoehtoja, Gnome ja Firefox on ongelmattomin yhdistelmä.

Samalla tavalla AbiWordin ja OpenOffice Writerin välillä kannattaa valita jälkimmäinen, jos ei halua kokeilla kumpakin ja muodostaa mielipidettään omien työtapojensa perusteella. Kumpikaan ei ole huono valinta.

BISNESTÄ VAI AATTEEN PALOA?

Kansantaloustieteilijät ovat aina hokeneet, että ilmaista krysanteemia ei ole. Jos lataat verkosta maksuttoman distron, saat käyttösi ohjelmistopakettin, jonka tekeminen on vienyt tuhansia työ- ja testaustunteja.

Yksikään kaupallisista distroista ei tulisi toimeen pelkän oman panostuksensa takia. Varsinkin niitä, jotka kuuluvat tekijöinä avoimen lähdekoodin yhteisöön, rahastus toisen työllä saattaa harmittaa. Toisten mielestä linux on silkkaa kommunismia. Eihän kukaan ole niin tyhmä että antaisi tehtyä työtä ilmaiseksi pois.

Kaupallisille toimijoille, kuten Red Hattille tai Mandrivalle, avoin lähdekoodi on kustannustehokas tapa markkinoida ja jalla tuotetta. Ubuntu edustaa vastakkaista ajatussuuntaa. Distro on ja pysyy ilmaiseena, koska raha ei ole ainoa merkittävä asia maailmassa.

Sekä puhtaasti kaupallisten että puhtaasti aatteellisten distrojen hankkija joutuu miettimään, onko valitulla distrolla tulevaisuutta. Kaupallisuus ei takaa jatkuvuutta. Pelkkä aatekaan ei kannu loputtomiin. Esimerkiksi Debianissa, jonka logo oli aikoinaan kaljaa ryystävä pingviini, on havaittavissa selvää kangistumista.

Nyt on kulunut kaksi vuotta siitä, kun linuxin 2.6-ydin tuli jakeluun. Debian käyttää edelleen 2.4-ydintä, eikä se ole vielä tuottanut virallista x86-64 -distroa. Epävirallinen on saatavissa, mutta Debian näyttää väsähtäneeltä verrattuna Ubuntuun, joka on itse asiassa Debianin parannettu painos. Siinä on 2.6-ydin ja Ubuntu on erittäin toimiva x86-64 -versio.

Maailmaan mahtuu paljon ikuisia opiskelijointa, mutta ei ikuisia opiskelijaprojekteja. Hyvät avoimen lähdekoodin tekijät löytävät helposti leipätyön, jonka mukana pyyteetön työ loppuu.

Yksi maksullisten distrojen olemassaolon oikeutus on se, että laitevalmistajat eivät ole pyyteettömiä. He ovat taipuvaisia tekemään ajureita linux-distrolle, jos pake-toija antaa korvausta. Esimerkiksi Mandrivassa on Nvidia ajurit ja Susessa lisensoituja fontteja. ■

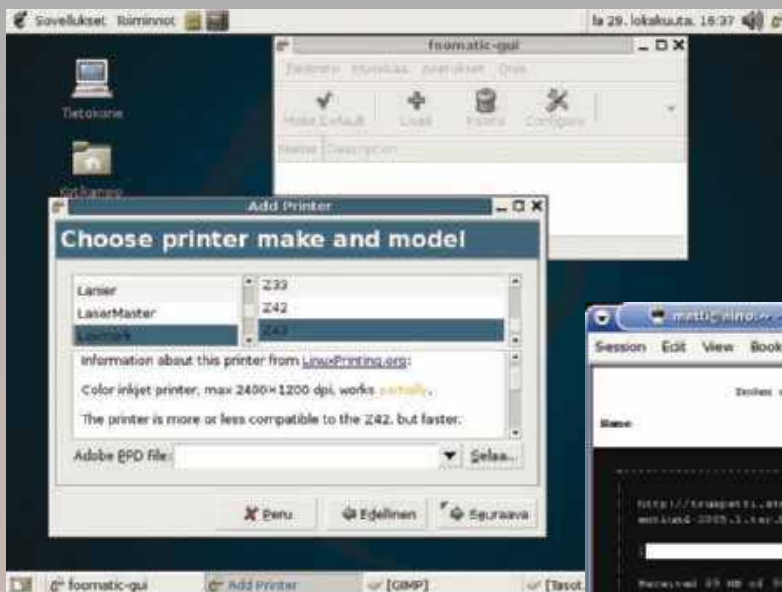
Debian on pettymys

DEBIAN ON OLLUT uraa uurtava linux-jakelu-versio. Sen paras puoli on ollut kehittyneet interaktiivinen päivitys työaseman ja Debianin peilipalvelimien välillä. Debianista kannattaakin polttaa cd:lle perusversio, niin sanottu business card, joka luo verkkoyhteyden ja täydentää haluttu moduulit.

Debianin merkkipohjainen asennusohjelma on parantunut entisestään, ja alkuun se vaikuttaa jopa lupaavalta. Mutta sellainen perustehtävä kuin näytönohjaimen ja näytön määrittely voi olla vaikeaa. Niinkin yleinen kortti kuin Nvidia on huonosti tuettu ja ensikertalaisella linux-asentajalla voi mennä sormi suuhun. Sen sijaan ajuri löytyy Logitechin turhanpäiväiselle iFeel-tärinähiirelle.

Vaikka Debian on helppo asentaa vanhaan, linkaarensa lopussa olevaan koneeseen, distron asennusohjelmaa pitäisi hioa vielä pitkään. Koko projekti uhkaa tällä menolla jäädä tekijöiden viihteeksi ilmaisuudesta huolimatta.

Yhtenä syynä hidassuorituskykyyn saattaa olla, että Debiania toimitetaan lähes kaikille mahdollisille alustoilla. Tällöin syntyy kaulaa distroiin, jotka menevät pc-kykyä edellä.

▲ **Debianin tilanne kuvaa** linuxin kirjoitintilannetta laajemmin: osa usb-tulostinlaitteista toimii vain osittain.

Tässä **Gentoon asennusta** karuimmillaan. Merkkipohjaista käyttöliittymää pelkäävät alkoon vaivautuko Gentoohon. ▶

Yllätyksetön Fedora Core

RED HATIN ILMAISVERSIO Fedora Core jatkoj pari vuotta sitten siitä, mihin Red Hat 9 jäi. Nyt jakelussa on kesäkuussa julkaistu Fedora Core 4, ja versio 5 saattaa tulla piankin. Fedora ei ole pelkkä työpöytädistro, mutta sen palvelinominaisuuksia ei tässä arvioida.

Fedora Core on yksi parhaista aloittelijan distroista, ei vähiten runsaan ohjelmamateriaalin takia. Vain kiintolevyn osiointityökalu puuttuu. Asennettävien ohjelmapakettien valinta on kuitenkin vaikeampaa kuin Debianissa ja Ubuntuissa.

Fedora on luotettava, tuttu ja turvallinen. Sen päivitykset ovat hetkessä saatavissa, ja päivitystahti saattaa tuntua jopa liian kiivaalta peruskäyttäjälle. Päivityspalvelimen sekä päivitettävien pakettien valinta on aloittelijalle turhan vaikeaa, mutta onneksi Red Hatin sivuilla on hyvä dokumentointi.

Fedora Core 4 on helppo asentaa ja on vakaa. Sitä ei ole suunnattu niinkään viihdekäyttöön kuin tekniseksi työasemaksi. ▶

Tosimiehen Gentoo

JOS MIETIT ENSIMMÄISTÄ linuxiasi, unohda Gentoo. Jos taas kaikki kokeilemasi distrot tunnut tylsiltä, Gentoo on sinua varten. Gentoon idea on antaa käyttäjälle mahdollisimman suuri vapaus optimoida linux konettaan varten.

Tämän takia distroa käytetään paljon sulautetuissa järjestelmissä ja palvelimissa, joissa distron koko tai teho merkitsevät paljon. Kotikäytössä Gentoon sovelluksia voisi olla esimerkiksi itse rakennettu kiintolevyllä varustettu digity-sovitin.

Gentoo sopii myös tosimiehen työpöydälle. Sen asennus on kaikista testatuista distroista aikaa vievintä ja vaikeinta. Gentoon 64-bittinen versio on erityisen haastava. Jos tunnet koneesi ja linuxin salat todella hyvin, Gentoota kannattaa kokeilla – niin kauan kuin yötä riittää.

Tulosta, lue ja ymmärrä ensin asennusopas, jotta projekti onnistuisi.

Liian vähän testattu Mandriva 2006 Power Pack

EI HERROILLE EIKÄ NARREILLE pitäisi näyttää keskeneräistä työtä. Saati sitten myydä sitä. Onkohan käteisen puute saanut Mandrivan laskemaan liikkeelle näin keskeneräisen softan. Tämä ei olisi edes ensimmäinen kerta, sillä viime vuonna silloisen Mandraken 64-bittinen palvelinversio oli kelvoton.

Konsepti lupaa paljon, ja Mandrivan laitetuki on erinomainen, ja esimerkiksi monet HP:n suosituista monitoimilaitteista ovat tuettuja.

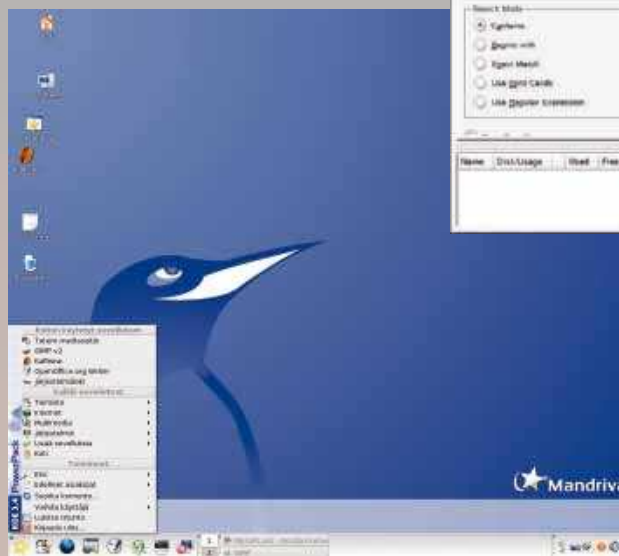
Myös wlan-käyttäjät on muistettu. Ikävä kyllä Mandrivakaan ei tue Suomessa tavallisia langattomia kortteja – tai toisinpäin.

Asennus on vielä melko helppoa ja suomenos tyydyttävä.

Kukaan ei kaipaa windowsin sinisiä ruutuja linux-puolelle, mutta Mandrivalla niitä saa aikaan. Näytön asetukset saattavat muuttua pelin käynnistämisestä, ja yhtäkkiä työpöytä laajenee yli näytön rajojen. Alasajo johtaa toisinaan ilman järkevää syytä siniseen näyttöön, jossa ei edes lue mitään.

Päivitysmekanismiin vaaditaan salasana ja kirjautuminen. Sekään ei testeissä toiminut.

Jos Mandriva toimisi, siinä olisi voittaja-ainesta. Koska ohjelman tärkein ominaisuus on toimivuus, Mandrivaa ei tällaisena voi suosittella kuin kehittäjille.

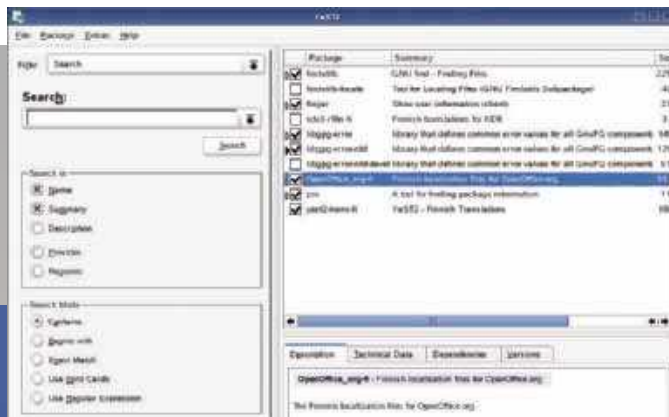
▲ Mandriva eli entinen Mandrake on kaikin puolin korea. Versio on kuitenkin päästetty epäkypsänä ulos.

Novellin liituruu- linux

NOVELLIN OMA LINUX DESKTOP on distro, jonka olemassaolon oikeutusta voi edelleen kysyä. Vaikka lastentaudit, kuten huono skandituki, on korjattu, lopputulos on Susen laimennettu versio.

Ilmeisesti Novellin nimissä julkaistu distro on tarkoitettu kaupalliseen käyttöön, jolloin Novellin hyvä nimi kuulostaa päämarkkina-alueella, USA:ssa, paremmalta kuin oudompi Suse. On vaikea kuvitella, että kukaan suhtautuisi tähän distroon samalla fanaattisuudella kuin Suseen tai Ubuntuun.

Onkohan Novellin tarkoituksena tehdä vakioitu linux, joka olisi sopivan helppo, yllätyksetön ja vakaa, jotta windowsiin sitoutuneet yritykset uskaltaisivat kokeilla avoimen lähdekoodin ohjelmia? Tähän saumaan Novell Desktop Linux istuu helpommin kuin nopeasti muuntuva Suse.

◀ Novell Linux Desktop on linuxia liituruu- distroissa niille, jotka vierastavat avointa lähdekoodia. Suomen markkinat eivät ole etusijalla.

Suse on ensimmäisenä tuonut OpenOffice 2:n distroonsa. ▼

Monipuolinen ja hyvin testattu Suse 10

SUSE 10 TULI TESTIIN tuoreeltaan julkistuksen jälkeen. Käyttöliittymä on viimein suomennettu, mutta oikolukua mukana tulleeeseen OpenOffice 2.0:aan ei valitettavasti sisälly.

Distrosta löytyy asennusvaihtoehdot ThinkPadille ja Sony Vaiolle. Näemmeköhän joskus näistä esiasennettuna linux-kannettavan?

Suse on kaupallisista distroista selvästi paras. Asennuksen helppous ja lisälaitetuki ovat vaikuttavia. Se on vakaa, eikä sitä testissä saatu nurin normaaleilla käyttäjän toimenpiteillä.

Tietoturva- ja muut päivitykset ovat helpoja ja hoituvat adsl-käyttäjältä kohtuujassa, jos niitä muistaa asennella ilmestymistahdissa. Toivottavasti Novell ei lisäile Susen päivityksiin käyttöä haittaavia kommergekkejä.

Ilmainen, mutta edistynyt Ubuntu 5.10

KUN DEBIANIN PUHTI on käynyt vähiin, Debian-pohjainen Ubuntu paikkaa sen puutteita. Ubuntuissa on 2.6-ydin ja se tarjoaa toimivan 64-bittisen version. Toisaalta sen minimivaatimukset ovat erittäin vähäiset, ja sen saa asentetuksi hyvinkin vanhaan p:hen. Distro on maksuton.

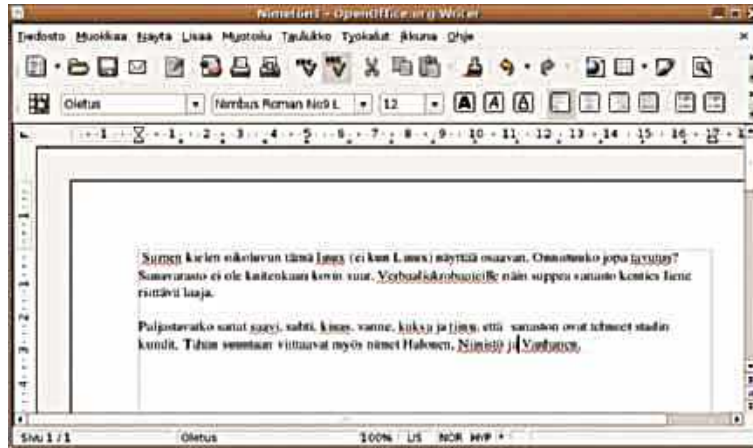
Monikielinen Ubuntu tukee suomen kieltä paremmin kuin yksikään maksullisista jakeluversioneista. Debianin perintöä on siinä vapaus poimia verkosta ohjelmia tarpeen mukaan. Näin säästyy levytilaa. Vauhti, jolla Ubuntu on vallannut maailmaa, perustuu taitavien ohjelmistojen vapaaehtoiseen uurastukseen.

Miinuspuoleksi Ubuntuissa voi laskea Debianin tapaan hieman kömpelön asennusohjelman ja kaupallisia distroja heikomman kirjoitintuen

Se tekee kuitenkin tehtävänsä ja käytännössä Ubuntu oli Susen ohella helpoimmin asennettava ohjelma, joka tunnisti myös hankalat näyttökortit ja ohjaimet. Siinä toimii myös jollain tasolla suomen kielen oikoluku.

▲ **Ubuntu sai** OpenOffice 2:n jakeluun distrossaan lähes heti sen ilmestymisen jälkeen.

◀ **Ubuntu** on distroista paras suomen kielen tuki. Jopa suppea oikoluku toimii.

Työpöytä-linuxin kipukohdat

WINDOWS ON SE, mihin työpöytä-linuxia tavallisimmin verrataan. Tähdennetään vielä, että tässä vertailukohtana on 32-bittinen XP Professional, sillä jos siirrytään 64-bittiseen maailmaan, erot tasoittuvat, sillä 64-bittisen Windows XP:n asentaminen on edelleen taitolaji.

Suurin osa työpöytä-linuxien ongelmista liittyy puutteelliseen oheislaitetukeen. Syntipukkin on selvä: laitevalmistajat karsastavat linux-ajureiden tuomaa lisätyötä.

Ilmeisesti suurin syy linux-käyttäjien rahojen vieroksumiseen on, että linuxiin istutetun laiteohjaimen pitäisi olla avointa lähdekoodia.

Esimerkiksi HP:n Photosmart-yhdistelmälaitteiden ajurit ovat kokonaisia ohjelmistoja, joita ei saa käyttöönsä ilman käyttöoikeussopimusta. Sopimus kieltää mm. ajurin reverse engineeringin eli kääntämisen konekielestä jonkinasteisiksi c-kielen rakenteiksi. Näin epävirallisilta ajureilta katkaistaan siivet jo ennen aloitusta.

Ohjelmistopatenttien takia myös dvd:n

katselu linux-työasemassa on usein mahdotonta. Jakelijat eivät voi lisätä kaikkia tarvittavia apuohjelmia distroiinsa oikeusriitojen vuoksi. Parhaiten ongelmasta on selvinnyt Mandriva, jolla voi katsella dvd-levyjä, joissa ei ole vahvoja suojausjärjestelmiä.

Lähes sääntönä voidaan pitää, että usb-laitteiden tuki on linuxissa windowsia heikompi. Toinen selkeä ongelmakohta ovat langattomat verkkokortit. Harvaan Suomessa myytävään wlan-korttiin saa pakkauksessa linux-ajurin.

Niille Microsoft-mielisille, jotka nyt virnistelevät linuxin hitaalle leviämislle, kannattaa muistuttaa, että windowsiltakin meni vuosia ms-dosin syrjäyttämiseen. Skeptikko taas toteaa, että OS/2 ei edes pystynyt siihen.

Suomea suuremmilla laitemarkkinoilla, kuten USA:ssa ja Ranskassa, on jo helppoa ja edullista ostaa kone, jossa on esiasennettuna linux. Suomen kireä kilpailutilanne laitepuolella ei rohkaise isoja pelureita yrittämään linux-mikron tuomista kaupan hyllyille. ■

Työpöytä-linuxit

	Testattu versio	64-bittinen versio	Ytimen versio	Muisti-vaatimus	Levytila-vaatimus	Sivusto	Hinta, sis. alv
Debian Linux	3.1	epävirallinen	2.4	32 Mt	110 Mt	www.debian.org/	ilmainen
Gentoo Linux	2005.1	on	2.6	64 Mt	1,5 Gt	www.gentoo.org/	ilmainen
Ubuntu 	5.10	on	2.6	128 Mt	2 Gt	www.ubuntu.com/	ilmainen
Fedora Core	4	on	2.6	192 Mt	2,3 Gt	www.fedora.redhat.com/	ilmainen
Suse Linux	10	on	2.6	258 Mt	0,7–2,5 Gt	http://suse.com	83 euroa
Novell Linux Desktop	9 SP2	ei	2.6	258 Mt	800 Mt	www.novell.com/linux/	83 euroa
Mandriva	PowerPack 2006	on	2.6	258 Mt	1,9 Gt	www.mandriva.com	96 euroa

Hinnat viitteellisiä ja riippuvat mediasta ja ostopaikasta